

imperfection of its legal rules, to combine the results of the theoretical part of investigation and the possibility of their enforcement, to formulate its main provisions and general conclusions.

Key words: methodology, systematic approach, historical and legal analysis, comparative legal method, synthesis and analysis of judicial practice.

УДК 347.122

А. В. ЯНЧУК

СУБ'ЄКТИВНЕ ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ

Вказана стаття присвячена актуальності дослідження суб'єктивного цивільного права та інтересу в якості об'єктів цивільно-правового захисту та механізму захисту суб'єктивного цивільного права як об'єкта цивільно-правового захисту.

Ключові слова: суб'єктивне цивільне право, об'єкт цивільно-правового захисту, цивільне право, порушення суб'єктивного права, право на захист, майнове право, інтерес.

Янчук А. В. Субъективное гражданское право как объект гражданско-правовой защиты

Данная статья посвящена актуальности исследования субъективного гражданского права и интереса в качестве объектов гражданско-правовой защиты, а так же механизму защиты субъективного гражданского права как объекта гражданско-правовой защиты.

Ключевые слова: субъективное гражданское право, объект гражданско-правовой защиты, гражданское право, нарушение субъективного права, право на защиту, имущество, право, интерес.

Yanchuk Anton. Subjective civil right as an object of civil defense

The indicated article is dedicated to the relevance of the study of subjective civil right and interest as objects of civil defense and mechanism of defense of subjective civil right as an object of civil defense.

Key words: *subjective civil right, object of civil defense, civil law, violation of subjective right, right to defense, property right, interest.*

Об'єкти цивільно-правового захисту безпосередньо визначені Цивільним кодексом України (далі – ЦК України), відповідно до статті 15 якого кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання, а також право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства. Однак, третя глава ЦК України під назвою «Захист цивільних прав та інтересів» характеризується певною непослідовністю щодо об'єкта цивільно-правового захисту¹.

З огляду на зміст статті 16 ЦК України, передбачені нею способи захисту є однаково прийнятними для захисту як суб'єктивних цивільних прав, так і інтересів. Аналогічного висновку можна дійти при розгляді назви та змісту статті 17, згідно якої названі в ній особи та органи здійснюють захист і цивільних прав і інтересів. Натомість, вже у статті 18 ЦК України ідеться про можливість захисту нотаріусом лише цивільних прав. Буквальне тлумачення статті 19 ЦК України свідчить, що об'єктом самозахисту є лише цивільне право. У статті 20 ЦК України ідеться про право на захист безвідносно його об'єкта. 21 стаття ЦК України свідчить, що підставою скасування нормативного акту може бути порушення ним цивільних прав або інтересів. Зрештою, дві останні статті третьої глави ЦК України підставою відшкодування збитків, майнової та немайнової шкоди називають лише порушення цивільних прав².

Наведена неузгодженість загальних положень ЦК України про об'єкти цивільно-правового захисту свідчить про актуальність дослідження суб'єктивного цивільного права та інтересу в якості об'єктів цивільно-правового захисту з одним лише застереженням, що решта якостей цих правових категорій виходять за межі цього дослідження.

На переконання С.О. Погрібного, у цивільно-правовій літературі в цілому сформувалося розуміння суб'єктивного цивільного права як виду і міри можливої поведінки суб'єкта цивільних правовідносин. Таке визначення з тими чи іншими несуттєвими відмінностями редакційного характеру пропонується як у наукових дослідженнях, так і в навчально-педагогічних працях. Вочевидь, таке розуміння суб'єктивного цивільного права узгоджується з поглядами представників загальної теорії права на сутність суб'єктивного права загалом³.

З таким підходом до сутності суб'єктивного права варто повністю погодитись. Єдиним уточненням може бути вказівка на зв'язок суб'єктивного права та його об'єкту у визначенні першого, оскільки об'єкт права формує засади, характер суб'єктивного права, яке може виникнути відносно такого об'єкту. Домовленість сторін та інші джерела права визначають зміст конкретного суб'єктивного права, юридичний факт призводить до виникнення суб'єктивного права, проте саме об'єкт окреслює коло можливостей, які потенційно можуть існувати відносно такого об'єкта, і тим самим відмежовує їх від можливостей, які не можуть належати особі відносно такого об'єкта. Це пояснюється властивостями об'єкту, якими може користуватись суб'єкт права, і які здатні задовольняти його потреби. Саме тому однакові за змістом суб'єктивні права не можуть виникнути відносно таких об'єктів права, як рухома річ та свобода. Суб'єктивні права відносно різних рухомих речей можуть істотно відрізнитись, хоча всі вони так чи інакше міститимуть різні комбінації повноважень володіння та/або користування та/або розпорядження, ці самі повноваження не можуть входити до змісту права на свободу.

Зрештою, міра можливої поведінки безвідносно об'єкта такої поведінки унеможливорює з'ясування кореспондуючого такій мірі обов'язку, що ускладнює визнання такої конструкції суб'єктивним правом. Незфокусована на певному об'єкті міра поведінки стає подібною на правоздатність до суттєвого ступеня змішування. За таких обставин можна запропонувати розглянути суб'єктивне право як міру можливої поведінки суб'єкта цивільних правовідносин відносно об'єкта таких правовідносин.

Суб'єктивне право не є об'єктом захисту протягом всього циклу існування. Весь цей час воно перебуває під правовою охороною, зміст якої може змінюватись. Об'єктом цивільно-правового захисту суб'єктивне цивільне право може стати у разі його порушення, невизнання, або оспорювання, як зазначено у статті 15 ЦК України⁴. При цьому, настання однієї з вказаних обставин не перетворюють суб'єктивне право на об'єкт захисту доти, доки такий захист не буде розпочато.

У найбільш спрощеній моделі захист розпочинається зверненням особи, якій належить порушене право, з певною вимогою до особи, яка порушила право. Захист може бути ініційований у зворотному напрямку – шляхом звернення порушника з пропозицією вжити заходів, спрямованих на відновлення права. У разі надання носієм порушеного права згоди на таку пропозицію, розпочинається захист. У даному випадку захист одержує певні риси домовленості, що не змінює його змісту, якщо внаслідок такої домовленості досягається мета захисту.

Захист цивільного права може стати наслідком діяльності компетентного контролюючого органу з припинення порушень законодавства, свого роду побічним ефектом такої діяльності. Даний випадок є досить цікавим з точки зору механізму захисту. Внаслідок діяльності компетентного контролюючого органу припиняється порушення законодавства, що тягне за собою припинення порушення суб'єктивного права. Припинення порушення суб'єктивного права свідчить про його захист, якщо дане порушення було єдиною перешкодою здійснення права. З припиненням порушення суб'єктивного права припиняється підстава захисту. Таким чином, судячи з результату зазначеної діяльності контролюючого державного органу, захист суб'єктивного права відбувся як наслідок такої діяльності, а не як наслідок здійснення права на захист. У даному випадку право на захист не здійснювалось, але захист відбувся.

Захист суб'єктивного права також може відбутись без здійснення права на захист за рахунок поєднання заходів охорони та певних юридичних фактів.

У якості прикладу можна навести наступну фактичну ситуацію. Особа уклала з банком договір банківського вкладу. В подальшому особа уклала з банком договір застави майнових прав вимоги на влас-

ний вклад у якості майнової поруки за виконання третьою особою зобов'язань перед банком за кредитним договором. Особою-вкладником та банком також було укладено довір відступлення права вимоги за договором банківського вкладу, за умовами якого особа повністю відступає банку свої права вимоги до банку за договором банківського вкладу. Цей договір було підписано з відкладальною умовою – він набуває чинності, у разі порушення третьою особою зобов'язань за кредитним договором перед банком, у зв'язку з чим банк набуває прав вимоги за договором застави майнових прав.

Укладення вказаних договорів не є захистом цивільного права з наведених раніше міркувань. Така діяльність є звичайною реалізацією правосуб'єктності учасників цивільних відносин, спрямованою на посилення правової охорони прав та інтересів банку. Внаслідок такої діяльності правова охорона прав банку на повернення позики від третьої особи значно посилюється.

Порушення третьою особою-позичальником обов'язку з повернення банку позики призводить до виникнення у банку права звернення стягнення на предмет застави – майнові права за договором банківського вкладу, належні вкладнику (майновому поручителю). Виникнення цих прав стає юридичним фактом, у зв'язку з настанням якого набуває чинності договір відступлення на користь банку прав вимоги вкладника до банку за договором депозиту. На цій підставі банк списує відповідну суму коштів з рахунку вкладника на рахунок банку, в результаті чого відбувається захист прав банку.

У такій моделі захист відбувається практично одночасно з порушенням права: необхідна лише одна активна дія банку – перерахувати кошти на свій рахунок. Всі правові підстави для цієї дії настають автоматично внаслідок порушення і одночасно з останнім. При цьому, дану дію не можна вважати самозахистом цивільних прав, оскільки списання грошових коштів є здійсненням права вимоги банку, набутого автоматично внаслідок порушення. Тобто, захист може вважатись здійсненим вже після набуття банком права вимоги на депозит, а не лише у разі списання коштів з такого депозиту.

Таким чином, суб'єктивне цивільне право може бути захищено з ініціативи особи, право якої порушено, або правопорушника, чи

незалежно від волі носія порушеного права. Захист може стати результатом здійснення права на захист, або відбутись без здійснення права на захист. Також захист може бути віддалений від порушення права певним проміжком часу, або відбутись одночасно з порушенням права.

Традиційно в науці цивільного права суб'єктивне цивільне право розглядається в єдності трьох елементів (правомочностей), які навіть дістали образну назву "тріади": 1) право на власну поведінку; 2) право вимагати від зобов'язаного суб'єкта правовідносин виконання покладених на нього обов'язків; 3) право на захист⁵.

Порушення, оспорювання чи невизнання права створюють перешкоду, як правило, для здійснення або правомочності на власні дії, або правомочності на чужі дії. За умов належного виконання зобов'язань, дотримання прав учасників цивільних відносин, правомочність захисту у складі суб'єктивного права абстрактна та інертна. Абстрактність цієї правомочності полягає у тому, що вона становить відкритий перелік способів, форм та засобів захисту – однаково альтернативних та недоступних у даний момент часу. Інертність правомочності захисту за вказаних умов полягає у відсутності кореспондуючого їй обов'язку, що не дозволяє визначити її правовий зміст. У такому стані належного виконання зобов'язань правомочність захисту подібна до набору хімічних елементів, які при наявності певних факторів впливу можуть утворити конкретну хімічну сполуку.

Такий характер правомочності захисту у складі суб'єктивного права унеможливило створення перешкод здійснення саме цієї правомочності, тобто порушення суб'єктивного права саме в частині правомочності захисту при тому, що решта правомочностей можуть бути вільно здійснені. За таким методом виключення виявляється, що потенційним об'єктом порушення у суб'єктивному праві може бути або правомочність на власні дії або правомочність на чужі дії, або дві такі правомочності разом. Це питання було предметом наукового інтересу. Як слушно зазначив Ю. С. Гамбаров, захист у суб'єктивному праві є захистом здійснення суб'єктивного права⁶. Також можна повністю погодитись з думкою О.С. Погрібного про те, що право на захист є видом і мірою можливої поведінки управо-

моченого суб'єкта щодо захисту двох перших правомочностей у випадку їх порушення: неправомірного створення йому перепон у виборі виду або міри його власної поведінки або неправомірного створення йому перепон у спонуканні зобов'язаної сторони правовідносин до виконання її обов'язку⁷.

Однак, такий висновок ставить під сумнів тезу про те, що об'єктом цивільно-правового захисту є саме суб'єктивне цивільне право, а не окрема (окремі) правомочність (правомочності) у його складі. При цьому слід враховувати, що наведена конструкція суб'єктивного права у складі трьох правомочностей є ідеальною моделлю. В дійсності існують суб'єктивні права, в яких присутня або правомочність на власні дії, або правомочність на чужі дії, а не дві ці правомочності разом. При цьому, вирішальними для змісту суб'єктивного права в цілому є саме ці дві правомочності у його складі, а не правомочність на захист. За таких обставин, хоча справжнім об'єктом цивільно-правового захисту є саме правомочність (на власні або чужі дії) у складі суб'єктивного права, об'єктом цивільно-правового захисту цілком можна називати суб'єктивне цивільне право, оскільки зазначена правомочність є вирішальною для змісту суб'єктивного права. Визначення об'єктом захисту права, а не правомочності, також дещо спрощує термінологічний апарат.

Об'єктом цивільно-правового захисту може бути одне суб'єктивне право, або декілька суб'єктивних прав, проте захист кожного з них є окремим, самостійним явищем відносно іншого.

Життєздатність наведеного припущення можна продемонструвати на прикладі невиконання грошового зобов'язання за договором. За порушення строків виконання сторонами у договорі встановлено неустойку.

Кредитор у такому випадку може вимагати стягнення боргу з урахуванням, або без урахування індексу інфляції, сплати неустойки, трьох процентів річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом. Всі вказані способи захисту мають свій окремий об'єкт захисту.

1. Стягнення боргу є різновидом такого загального способу захисту як примусове виконання обов'язку в натурі. У даний спосіб захи-

щається суб'єктивне цивільне право кредитора, до складу якого входить правомочність на чужі дії – виконання обов'язку в натурі. Це право кредитора прямо закріплено у частині першій статті 509 ЦК України, а також у великій кількості визначень окремих зобов'язань. Підставою захисту даного права є його порушення, яке полягає у створенні перешкоди його здійснення, яка в свою чергу становить протиправне ухилення боржника від виконання обов'язку в натурі.

2. Стягнення інфляційних нарахувань у складі суми боргу є спеціальним способом захисту інтересу кредитора, який полягає у потребі в збереженні вартості майна, яке кредитор має право одержати. На переконання Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) ВССУ⁸, Вищого господарського суду України (далі – ВГСУ)⁹ та Верховного Суду України (далі – ВСУ)¹⁰, інфляційні нарахування на суму боргу виступають способом захисту майнового права та інтересу, який полягає у відшкодуванні матеріальних втрат кредитора від знецінення грошових коштів внаслідок інфляційних процесів.

З наведеними позиціями судів можна погодитись з певними уточненнями. Кредитор у грошовому зобов'язанні не є власником грошових коштів, які він має право одержати, але ще не одержав. Майнове право вимоги такого кредитора є суб'єктивним цивільним правом, до складу якого входить правомочність на чужі дії – виконання обов'язку в натурі. Як було зазначено вище, це право захищається у спосіб примусового виконання обов'язку в натурі – стягнення боргу. Таким чином, серед правомочностей у суб'єктивному праві кредитора відсутня правомочність на чужі дії у вигляді оплати інфляційних нарахувань на ціну договору, що виникнуть з моменту укладення договору до моменту здійснення оплати. Звичайно, сторони можуть включити таку умову у договір, у зв'язку з чим можна буде справедливо говорити про існування окремого суб'єктивного права вимоги оплати інфляційних нарахувань. Однак за відсутності такої домовленості та відповідних приписів у законодавстві, при належному виконанні зобов'язання боржник не зобов'язаний сплатити ціну договору з урахуванням індексу інфляції за час з моменту його укладення до визначеного договором терміну

оплати. Таким чином, можливість відповідної вимоги з'являється лише після порушення суб'єктивного права вимоги кредитора.

Відтак, можливі три варіанти кваліфікації природи такої можливості. Перший – дана можливість є додатковою правомочністю у складі суб'єктивного права вимоги кредитора. Однак, дане припущення є дуже сумнівним, оскільки відсутня достатня правова підстава вважати, що суб'єктивне право змінилось (стало ширшим) внаслідок настання факту його ж порушення (тим більше, оскільки зміна та припинення суб'єктивних прав мають відбуватись у такій саме формі, у якій відбулось їх виникнення). Більше того, якщо припустити, що поряд з правомочністю на чужі дії – виконання в натурі, з'являється нова правомочність – оплата інфляційних нарахувань, доведеться визнати, що такому суб'єктивному праву кореспондує два обов'язки, або подвійний суб'єктивний обов'язок. Подібна логіка примушує вважати одним суб'єктивним правом безмежний набір правомочностей, якому кореспондує не менш широкий комплексний обов'язок. Таким чином, даний варіант кваліфікації зазначеної вимоги не витримує критики. Інші два варіанти її кваліфікації – це або визнання можливості вимагати сплати інфляційних нарахувань самостійним суб'єктивним цивільним правом, або ж вважати її інтересом, який не матеріалізувався у суб'єктивне право. Визнання зазначеної можливості інтересом є суперечливим, оскільки така можливість є конкретною і їй кореспондує конкретний обов'язок, а отже наявні всі ознаки суб'єктивного права. Тим не менш, визнання можливості вимагати сплати інфляційного платежу самостійним суб'єктивним правом має певний правовий наслідок, оскільки таке суб'єктивне право має бути засобом реалізації певного інтересу: всі суб'єктивні права є засобами реалізації певних інтересів. За інших обставин у набутті суб'єктивного права немає жодної потреби.

Таким чином можна дійти висновку, що стягнення інфляційних нарахувань у складі суми боргу є спеціальним способом захисту саме інтересу, а не суб'єктивного права кредитора. Спосіб захисту полягає у стягненні з боржника суми коштів, які становлять різницю між вартістю майна, яке кредитор одержав, та вартістю майна, яке він має право одержати. Підставою захисту даного інтересу є його

порушення, яке полягає у зменшенні вартості майна, яке кредитор має право одержати або вже одержав, порівняно з вартістю майна (грошових коштів), яке він мав право одержати.

Величина зменшення вартості коштів може вважатись втратами кредитора, яких він зазнає, у разі стягнення боргу без урахування індексу інфляції. Разом з тим, такі втрати некоректно вважати збитками кредитора, оскільки збитками за ЦК України є лише ті майнові втрати, які охоплюються складом збитків, передбаченим статтею 22 ЦК України¹¹. Однак, серед такого складу відсутні втрати, що розглядаються.

3. Сплата неустойки є способом захисту суб'єктивного права на виконання боржником зобов'язання у строк, визначений змістом зобов'язання. У даний спосіб захищається суб'єктивне цивільне право кредитора, до складу якого входить правомочність на чужі дії – виконання обов'язку у належний строк. Це право кредитора прямо не передбачено у ЦК України, проте підтвердження його існування можна знайти, зокрема, у ст.ст. 530, 526 ЦК України, а також у великій кількості положень щодо строків виконання окремих зобов'язань. Підставою захисту даного права є його порушення, яке полягає в унеможливленні здійснення цього права. Неможливість здійснення цього права становить об'єктивну неможливість повернення пропущеного боржником строку, оскільки природній плин часу непідвладний людині.

4. Сплата трьох процентів річних від простроченої суми є способом захисту інтересу кредитора до примноження майна, на яке він має право. Порушення інтересу полягає у тому, що станом на певний момент часу вартість майна не збільшилась, але мала збільшитись за умовчанням. Спосіб захисту полягає у стягненні з боржника суми коштів, на яку могло примножитись майно, що повинно належати кредитору. Даний інтерес прямо не передбачається у ЦК України. Проте, про його існування свідчить ст. 536 ЦК України, згідно якої за користування чужими грошовими коштами боржник зобов'язаний сплачувати проценти, якщо інше не встановлено договором між фізичними особами.

На переконання ВССУ, ВГСУ та ВСУ, передбачене законом право кредитора вимагати сплати процентів річних є способом захисту його майнового права та інтересу, суть яких полягає у отриманні компенсації (плати) від боржника за користування утримуваними ним грошовими коштами, належними до сплати кредиторіві.

З огляду на викладений вище аналіз природи можливості вимагати сплати інфляційних платежів, не вбачається потреби у детальному аналізі справедливості наведеного погляду вищих судових інстанцій на природу права вимоги сплати процентів річних. Природа цього права є такою ж самою, як природа права вимоги сплати інфляційних платежів. У спосіб стягнення процентів річних захищається не право, а інтерес кредитора, а в решті з наведеною точкою зору судів можна повністю погодитись. Окрім того, ВССУ та ВСУ дотримуються позиції, що інфляційні нарахування на суму боргу та проценти річних не є санкціями, що дозволяє застосовувати відповідні способи захисту поряд із стягненням неустойки, з чим також можна погодитись з огляду на викладене вище.

Викладені вище міркування можна підсумувати таким чином. Під зовнішнім виглядом прострочення виконання грошового зобов'язання відбувається чотири різних за змістом порушення чотирьох різних об'єктів захисту – двох суб'єктивних прав та двох інтересів, кожен з яких може бути захищений окремим цивільно-правовим способом захисту, причому два з цих способів захисту є вузькоспеціальними настільки, що можуть бути застосовані для захисту лише цих двох інтересів. Захист одного з вказаних об'єктів у відповідний спосіб не призводить до захисту іншого: стягнення боргу не призводить до захисту порушеного права на одержання виконання в обумовлений строк.

За таких обставин, захист кожного з вказаних об'єктів є цілком самостійним явищем відносно іншого з них, може відбуватись паралельно, або послідовно, або відбуватись стосовно одних (стягнення боргу) і не відбуватись стосовно інших (без урахування індексу інфляції). Дана теза може бути підтверджена судовою практикою. На переконання ВГСУ, норма статті 625 ЦК України в ча-

стині процентів річних та інфляційних платежів не обмежує права кредитора звернутися до суду за захистом свого права, якщо грошове зобов'язання не виконується й після вирішення судом питання про стягнення основного боргу. На переконання суду, чинне законодавство не пов'язує припинення зобов'язання з постановленням судового рішення чи відкриттям виконавчого провадження з його примусового виконання, а наявність судових актів про стягнення заборгованості не припиняє грошових зобов'язань боржника та не виключає його відповідальності за порушення строків розрахунків¹².

1. *Цивільний кодекс України* // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11 (28.03.2003). – Ст. 461. 2. Там само. 3. *Погрібний С.О.* Поняття і зміст суб'єктивного цивільного права та законного інтересу / С.О. Погрібний // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Серія: ПРАВО. – 2008. – № 1 (3). – С. 56-57. 4. *Цивільний кодекс України* // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11 (28.03.2003). – Ст. 461. 5. *Погрібний С.О.* Цит. праця. – С. 57. 6. *Гамбаров Ю.С.* Гражданское право. Общая часть / Гамбаров Ю.С. ; под. ред. Томсинов В.А. – М. : Зерцало, 2003. – С. 405. 7. *Погрібний С.О.* Цит. праця. – С. 57. 8. *Лист* Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про дотримання правових позицій при перегляді судових рішень судами касаційної інстанції» від 13.04.2011 р. // Судова практика. – 2012. – № 7-8. 9. *Лист* Вищого господарського суду «Про практику застосування Вищим господарським судом України у розгляді справ окремих норм матеріального права» від 17.07.2012 р. № 01-06/928/2012 // Вісник господарського судочинства. – 2012. – № 4; Санація та банкрутство, 2012. – № 3-4. 10. *Постанова* Верховного Суду України від 08.11.2010 р. у справі № 3-12г10 «Про стягнення інфляційних нарахувань на суму боргу, річних та пені» // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 9. 11. *Цивільний кодекс України* // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11 (28.03.2003). – Ст. 461. 12. *Постанова* Вищого господарського суду України від 23.11.2011 у справі № 33/18 «Про стягнення суми».

Yanchuk Anton. Subjective civil right as an object of civil defense

Traditionally, in science of civil law the subjective civil right is considered in the unity of the three elements (authorities) that even got the figurative name "triad": 1) the right to own behavior; 2) the right to demand the obligated subject of legal relations to perform the assigned duties; 3) the right on defense.

Objects of civil defense are directly specified in the Civil Code of Ukraine, according to Article 15 of which each person has the right on defense of its civil right in case of its violation, disclaimer or avoidance and also the right to protect its interest, which is not contrary to general principles of civil legislation. However, the third chapter of the CC of Ukraine which is entitled " Defense of civil rights and interests" is characterized by certain inconsequence on the object of civil defense.

Due to the content of Article 16 of the Civil Code of Ukraine stipulated ways of defense are equally suitable for defense as for subjective civil rights, so as for interests. A similar conclusion can be reached when considering the name and content of Article 17 according to which named persons and bodies in it are engaged in the defense of civil rights and interests. However, already in Article 18 of the Civil Code of Ukraine it is stated about the possibility of defense only of civil rights by a notary. A literal interpretation of Article 19 of the Civil Code of Ukraine states that the object of self- defense is a civil right only. In Article 20 of the Civil Code of Ukraine it is stipulated on the right of defense that irrespective of its object. Article 21 of CC of Ukraine shows that the ground of abolition of a regulatory act can be a violation by it of civil rights or interests. Finally, the last two articles of third chapter of Civil Code of Ukraine deem that ground of compensation, property and non-property damage is the civil rights violations only.

The abovementioned general provisions inconsistency of CC of Ukraine on objects of civil defense stipulates the relevance of research of subjective civil right and interest as objects of civil defense with only one admonishment that the other qualities of these legal categories extend the scope of this research.

Subjective right is not object of defense throughout its life cycle.

All this time it is under legal defense, the content of which may change. The subjective civil right may become the object of civil defense in case of its violation, disclaimer, or avoidance as referred in Article 15 of the Civil Code of Ukraine. Thus, the onset of one of these circumstances do not make a subjective right on the object of defense unless such defense is not initiated.

In the most simplified model defense starts by a submission of the person who owns the violated right, with a specific requirement for a person who violated the right. Defense can be initiated in the opposite direction - by addressing offender with a proposal to take measures aimed at restoring the right. In case the carrier of violated right agrees such proposal, the defense occurs. In this case, defense derives certain features of the agreement, which does not change its content, if the result of such agreement is achieved the purpose of defense.

Defense of civil rights may be caused as the result of the competent supervisory authorities activity to stop violations of the legislation, a sort of side effect of such activity.

As a result of activity of the competent supervisory authority the violation of the legislation is terminated, which entails the termination of the violation of subjective right. Termination of right violation gives evidence of its defense if such violation was the only obstacle for the right realization. With the termination of violation of subjective right, ground of defense terminates.

Key words: subjective civil right, object of civil defense, civil law, violation of subjective right, right to defense, property right, interest.